

VII.

En Trolddomssag fra Rødby 1634.*Ved Holger Fr. Rørdam.*

Det er bekjendt, med hvilken ubarmhjærtig Strænghed man i det 16de og 17de Aarh. ofte gik frem imod saadanne, som af nogen beskyldtes for Trolddomskunster, og at det pinlige Forhør anvendtes for at aftvinge de ulykkelige en Bekjendelse om deres Brøde. Det maa derfor være os kjær at finde Exempler paa en idetmindste noget menneskeligere Fremgangsmaade i saadanne Sager, selv om der endda bliver nok tilbage, som vi kunne mene burde være taget ganske anderledes. — Efterfølgende Stykker, der give Oplysning om Fremgangsmaaden i en Trolddomssag, hvis Be-

handling yder mere Tilfredsstillelse end de fleste lignende Sager fra hin Tid, meddeles efter Originalerne i Konsistoriets Arkiv.

1.

Salutem in domino nostro Jesu Christo et officia
mea paratissima.

Kiere Her Cantzeller och kiere Broder, eftersom en Quinde y Rødbye er aff 16 Mend kient till Boell och Brand och deris Affsigt aff Landsdommer stadfest, som Du aff Dommen viidere hafuer at erfare, och hun siden pinligen er forhørt i min Ridefogds, Prestens och andre gaatt folcks paahør, som ochsaa skriftelig medsendis; och efterdi mig siunes samvittigheds werck (saa viit ieg forstaar), efter forschreffne Acter att lade skee execution (da hafuer hendis egen søn sig paatagit at fremføre samme domme och breffue, som er gaaen y den sag, som hand och viidere mundtlig kand berette). Ti den rette Sagwolder, som hafuer gifuet hende fuld sag, hafuer ingen giort gerning at beviise hinde offuer, men skylder hinde for sin vlycke vdi gods och biering paa 6 Aars tid; mens ieg tenker vell, att hans vforsigtighed och douenhed kand verre største Aarsage dervdi, laborantem Deus adiuuat. Ellers erre mesten de andre Angifuelser deris egen Angifuelser huer for sig y deris egen sag, och dog mesten ikkun itt vindesbyrdt. Hun haffuer och itt gaat Skudsmaall aff Sognepresten och aff mange aff Sognemendene. De andre deris Skudsmaal lyder mesten paa rycte paa och fraa den tid hun bleff beskyldett och skeldit aff Jens Lessøe, som siden tog det offentlig til sig igienn, som hindes Søn hafuer fuld och skriftelig bescheed om: eftersom forschreffne circumstantier wiidere aff dommen och huis breffue, hindes Søn hafuer, forfaris. Saa ville Du hafue den vmage och fly mig hans Mts. naadigste wilge att wiide, huorledis ieg mig dermed skall forholde. Dersom det synes, att samme sententz skulle falde for skarp efter acterne, da ville det och falde for langt och besuerligt at stefne till Herredag: Om hun motte ellers straffis for hin-

des Signeri, som hun nok vidgaar, och forvises rigett effter hans Mts. forordning. K. H. Cantzler gjør nu saa vell och befordre denne breffuiser med bescheed det første muligt, och Breffuene motte igien sendis. Jeg findes dig altid tienstactig. Och vill hermed hafue dig Gud Allermegtigste befallit med M. M. gode netter, som Lisebet och Jeg ønsker dig, din k. Høstru och Børn. Aff Krenckerup d. 20 Janu. 1634.

Palle Rosenkrantz mpp.

Udskrift: Erlig och Welbiurdig Mand Her Christian Friis till Kragerup, Ridder, Kong. Ma. Cantzeler, och Danmarckes Riges Raad, min kiere Broeder och sønderlige goede Wenn, gandsche wenligen thillhende.

2.

Christian den fierde med Gudz Naade Danmarchis, Norgis, Vendis och Gottis Konning.

Vor synderlig gunst tillforn. Wider at efftersom Oss Elschelig Palle Rosenkrantz thill Krencherup, Ridder, wor Mand, Thienner och Embidzmand paa wore Slotte Nyekiøbing och Aalholmb, wunderdanigst er begierendes woris naadigste wilge om en throldoms sag, som en quinde wdj Rødbye schal beschyldes for, och hand formeener Sambuittighedzuerch at were hinder at lade henrette, eptherdi hun wdj Pinselen, effter dommen er gangen, intet haffuer bekiendt, wden at kunde segne; epthersom i aff hosfølgende domb och breffue widere Leiligheden haffuer at erfahre: Daa bede wi eder och naadigst wille, atj eders betenckende der vdj schriftligen forskreffne Her Palle Rosenkrantz med forderligste offuersender, sampt och hoes følgende breffue, huor effter hand sig vidre med Executionen kand haffue at forholde. Dermed scheer vor Wilge. Befallendes eder Gud. Schreffuit paa wort Slot Skanderborg denn 30 Januarij Anno 1634. Wnder wort Zignet. Christian.

Udskrift: Oss Elschelig Hederlig och høylerde Rectori och menige Professoribus wdj Vniuersitetet wdj wor Kiøbsted Kiøbenhaffn.

3.

Consistorii betenckende wdj Troldombs Sag, anlangendis en Qvinde udi Rødby ved nafn Inger Smids.

Efttersom aff den høye øffrighed os er bleffuen befalett att giffue voris betenckende schriffelig fraa os om en Troldombs Sag, som en Quinde i Rødby ved nafn Inger Smids schall vere dømt for till baal och brand: da haffue vi den Sag flittig offsurveiet, och befinder bevisningerne, som derudi ere førde, icke att were saa udtidelige och nøiactige, att mand aff dennem kand uden alld tuilsmaall med en god Samvittighed slutte, at hun som en troldkone skal være skyldig thill Baal och Brand. Thij 1. belangende rycte och rye for troldomb, da findes der flere och fornemme vidnisbyrd, som hende undskylder, end som hende sager. Der-nest d: som give hende Sag, att hun skulde ved troldomb giort dennem ont, de icke med vidnisbyrd, som det sig burde, bevise nøiacteligen, at Inger Smids haffuer loffuit dennem ont, och dennem deroffuer ont er vederfaritt. 2. Er der ingen af dennem, som hende sager, som haffuer beviist, at benefnde Inger Smids haffuer sat noget for nogen aff dennem, huor ved hun dennem schall haffue noget ont paaført, men alleneste berober sig paa hendis ord och trusell, som dog icke nøiactig beuises. Herforuden er icke beviist, som dog er den rette grund att dømme it Mennische bort for thill døde for troldombs sag, att hun haffuer forsoritt Gud och sin Christendom, och end i pinen haffuer hun icke vildet gaa ved, sig att kunde troldom, men alleniste sig at kunde omgaa med Signen. Huorfaare effterdi udi lifs sag alting bør at vere saa klart, at der ingen tuilsmaall udi nogen maade kand vere, kand vi icke acte raadeligt at vere, uden klarere bevisning, hende att bortrette, men meget tryggere att vere for Samvittighedens rolighed alting at indstille till Gud, som vel ved at føre till liusett [det], som skiult er. Och tuifler vi inted, att de som formente, att hun ved dieffuels kunst haffuer schadett dennem, och de dog alligevell søgte raad och redning hoes hende, motte om saadan deris groffue forseelse paamindes og undervises, huad stoer Synd dett er at søge Raad hoes den, som mand formener att have indlagt sig med Dieffuelen och ved hans gemeenschab helbreder.